

Liburua

Aitor ARANA

Ibanek bizio ikaragarria zeukan: oso gogoko zuen irakurtzea. Eta, are okerrago, liburu-denda kutuna ere bazeukan, hartara joan eta bertan orduak eta orduak ematen zituena.

—Ene! Hi al haiz berriz? Atzo ere ez al hintzen, bada, hemen izan? —galdetu zion Martin liburu-saltzaile zaharrak, ateko kanpaitxo hotsa entzun eta, burua sarrera aldera jiraturik, Iban gaztea sartzen ikusi zue-nean.

Ibanek irribarre egin zuen ezer erantzun aurretik.

—Bai, baina atzo eramán nuen liburua, nonbait, argalegia zen, edo interesgarria, eta erdia sutondoan irakurri nuen sua itzali bitartean, eta beste erdia ohe epelean, lokartu aurretik.

Martin zaharrak miresmenez begiratu zion Ibani, hainbeste urtean erosle izandako hogeita hamabost urteko gizon gazteari. Liburu-dendan lehen aldiz hamabi bat urte zituela sartu zenean bezalako ile beltz kizkurrak zeukan. Hogeitaz baina gehiago ziren, beraz, bezero on hura astero huts egin gabe etortzen zitzaioela. Orain gizon garaia zen, sasoikoa, hanka luze eta esku handietakoa: erraz sinets zitekeen urtebete lehenago arte errugbilaria izan zela.

Martin bera, berriz, urte haietan zahartu egin zen, berak nahi baino azkarrago aukeran, eta haren ilea bakandu eta lastu egin zen, zeharo urdindu, eta azala aurreko mendeetako larruzko liburu batzuei bezalaxe zimurtu zitzaion, zimurtu eta lakartu. Liburu-saltzaileak, bezero lagunari begira, esku bat aurrera luzatu baino ez zuen egin, Ibani denda —beti bezala— erabat bere esku zeukala adierazteko, nahi zuen denboran begiratu eta arakatzeko.

Ibanek ingurura begiratu zuen.

Ia beti paretaz paretara arakatzen zuen liburu-denda, apalez apal, ezkerretik hasi eta eskuinerantz mugituz. Beheko solairuko apalategi guztiak arakatu ondoren, erdialdeko eskaileretan gora igo, eta goiko solairu zabalera gauza bera egin ohi zuen ezkerretik eskuinerantz mugimenduan. Bazekien liburu-denda osoa ikusteko bi hilabete behar zituela. Hainbeste

urtean, beraz, ehun bat aldiz begiratu zituen liburu guztiak banan-banan, eta milaka erosi zizkion Martin adiskide zaharrari.

Eskaileretara abiatzeko keinua egin zuen, baina orduan, betertzetik eta ozta-ozta, Martinek salmahaiaren atzealdean eta lurrean utzita, liburu mordo bat pilaturik zeukala ikusi zuen gazteak.

—Hara! —atera zitzaion Ibani—. Berriak al dira liburu horiek?

—Zeintzuk? —galdetu zion saltzaileak, Ibanek hatz batez seinalatzen zuen aldera begiratzeaz batera: bere atzera, alegia—. A, hauek. Salmahai atzeko beheko apaletakoak dituk... Hor daudelako inor gutxi ikusten ditik, eta asko saltzen ez diren horiek kendu —sarrera ondoko apalategi batera seinalatu zuen— eta lekuz aldatuko ditiat. Baina hik ikusita eduki dituk, poliki-poliki dena arakatzen duanez...

—Begira nitzake, hala ere?

—Bai, noski. Saltzeko zeuzkaat.

Iban lurreko liburu pilaren ondora joan eta kokoriko jarri zen salmahaiaren eta liburuaren artean. Martin laster etorri zitzaion atzetik, zurezko aulki txiki bat zekarkiola.

—Eskerrik asko —onartu zuen Ibanek gogo onez, eta, eroso eserita, lurreko liburuak banan-banan aztertzeari lotu zitzaion.

Handik aurrera, gazteak bere eskuak eta liburuak besterik ez zuen ikusten. Ingurua ilundu egin zen, eta denbora desagertu. Laster ohartu zen, atseginez ohartu ere, liburu haietako gehienak eleberriak edo ipuin bildumak zirela. Ibanek lasai irakurtzen zituen haien guztien izenburuak eta kontrazaleko nahiz azal-hegaleko laburpenak. Gehienak irakurrita zeuzkan beste edizio batzuetan, edo ezagunak zitzaizkion irakurle onak zenez, baina kontrazaleko laburpenak berdin-berdin irakurtzen zituen, haien edukiaren berri emateko modua beti zelako desberdina.

Liburu-dendako erloju zaharrak arratsaldeko seiak jo zituen, eta handik gutxira zazpiak, eta laster zortziak. Eta zortziak denda ixteko ordua zen.

—Iban, seme, itxi egin behar diat —entzun zuen Ibanek Martinen ahots ezaguna, oso urrunetik baletorkio bezala eta abstrakzio sakon batek ateratzen zuela—. Bost minutu, eta joan egingo nauk.

—Ondo da. Eskerrik asko —erantzun zuen gazteak esker onez, baina aski zapuzturik.

Ez zuen gogoko libururik aurkitzen. Eta pila hartako ia denak aztertu zituen. Elkarren gainean dorre txiki baten moduan zeuden azken hamar liburuei begiratu zien orduan. Bost minutuan erraz gainbegiratuko zituena.

Haietako bosgarrenaren izenburua ez zuen ezagutu: *Bizitza eta Heriotza*. Egilearen izenik ez zen azalean ageri. Ezta barruko azalean ere. Eta laburpenik ez zeukan kontrazalean. Horrek Ibanen jakin-mina piztu zuen. Liburu huraxe erosiko zion Martini.

—Zenbat balio du honek? —galdetu zion, hura jadanik argiak itzaltzen ari zela.

Gizona eskaileretan behera jaitsi zen Ibanengana eta bidean erantzun zion.

—Horiek hamabost euro balio ditek.

Bezero gazteari liburua kobratu eta denda ixteko asmoz salmahaira heldu zenerako, Iban hantxe zegoen liburu aukeratua aurrean zeukala. Sakela batetik diru-zorroa atera zuen.

Martinek liburua hartu zuen une batez, eta begiak zabal-zabalik jarri zitzaizkion. Ezpainen dar-dar egin zioten. Gero Ibani begiratu zion, behetik gora eta betaurrekoen atzean ezkutatu nahian bezala, gaiztakeria egingo duen ikasleak irakasleari begiratzen dion moduan.

—Entzun, Iban... sentitzen diat, baina ezin diat liburu hau saldu... Hau... ez zegok salgai...

—Nola ezetz? —harritu zen gaztea—. Lehen saltzeko daukazula esan ez didazu bada? Eta oraintxe hamabost euro balio duela ere esan duzu. Hemen dago dirua.

Eta, hura esateaz batera, Ibanek billete gorri eta gris bana utzi zuen salmahaiaren gainean.

—Arrazoi duk, baina lehen ez nekian...

Ibanek begietara begiratu zion lagun zaharrari; hark nekez eusten zion gaztearen begirada harrituari.

—... ez zenekien liburu hau hartuko nuenik, ezta? —Begiak piztu zitzaizkion—. Ulertzen dut: ez zenekien hor zeneukanik.

Bi lagunek elkarri eta salmahai gaineko liburuari begiratu zioten txandaka.

—Ezin didazu liburua erostea galarazi, Martin —hautsi zuen, azkenik, Ibanek isiltasuna—. Inoiz baino gehiago nahi dut orain.

Liburu-saltzaileak ez zeukan bezeroak ezer esan beharrik. Arrazoi zuela ere aitortu zion arestian. Haren lekuan, berak ere erosi nahiko zukeen zorioneko liburua. Nolatan ahaztu ote zen hartaz? Oroimen gero eta ahulagoaren seinalea zen hura. Edo beste nonbait zegoela uste izango zuen. Hartan pentsatzen ari zela, Ibanen esku sendoa ikusi zuen liburua hartzen. Salmahaiaren gainean dirua baino ez zen geratu.

Kanpoan euria hasi zuen, bizi-bizi. Ibanek bularreko sakelari sartu zuen bat-batean misterioitsu bihurturiko liburua, autora bidean ez zedin busti. Dendako atea ireki zuen eta salmahaiaren atzean goibel edo kezka begira zeukan lagunari agur gisa esan zion:

—Liburu hau horren maite baduzu, irakurri eta gero ekarri egingo dizut, berriro eskura dezazun —eta irribarre egin zion.

—Hitza hartzen diat! —erantzun zuen Martinek, esku bat altxaturik, gaztea atetik desagertu baino segundo bat lehenago.

Iluntzen ari zuen udazkena aurrera zihoanez, eta kaleak goibel ageri ziren euritan, kale-argiek ozta-ozta bizitzen zituztela. Euritakorik ez zeukanez, Iban eraikinen aterpean zebilen, balkoipetik balkoipera lasterka zihoala.

Lurpeko aparkalekua ez zegoen urrun. Aparkalekuko lehen solairuko makina automatikoan ordaindu zuen eta bere autora abiatu zen. Autoan sartu aurretik, beroki bustia erantzi, hartatik liburua atera, atzeko atea ireki eta atzeko eserlekuan zabaldu zuen, etxera bidean lehor zedin. Gidariaren aldeko atea ireki eta gero, era berean, liburua kopilotuaren eserlekuan utzi zuen. Gero eseri egin zen. Autoa berria, modernoa eta garestia zen. Ia ukitu gabe jarri zen martxan.

Iban irakurle amorratuak oso gogoko zuen gidatzea. Mendialdean bizi zen, hiritik hamar bat kilometrora. Zuhaitzi zabalez inguratutako baserri antzeko etxe batean bizi zen, muino baten gainean, egunez ipar-erian itsasoa ikusten zela eta hego-ekialdean Txindoki mendia, Aralar

mendilerroaren atezain gotorra. Etxera euritan heldu zenean, berriz, ez itsasoa ez Txindoki ikusi zuen, autoaren argi ahaltsuak ez baitziren gauza —hala ere— gaueko iluntasun beltza hain urrutira urratzeko.

Etxe dotorea harrizkoa zen eta leiho handiak zeuzkan. Lorategiko argiak piztuta zeuden, atarikoarekin batera. Egunero, egun-argia ahulduz zihoanean, sentsore bidez pizten ziren argi haiek abegi sentsazioa sortzen zioten Iban etxejabeari.

Autoa etxearen ezker aldeko garajejan sartu eta gero, liburua eta berokia berriz ere hartu zituen eta, euria ari zuelako lorategira irten gabe, garaje barneko alboko atetik sartu zen etxean. Erdialdeko egongelara bidean, argiak bera mugitzen zen neurrian pizten ziren eta handik bizpahiru minutura itzaltzen.

Egongela zabalaren erdi-erdian, beheko su ederra zegoen, inguratu eta edozein aldetatik begira zitekeena. Surik ez zen piztuta ikusten, baina mahai ederrez, besaulki eroso eta apalategiz hornitutako egongela ederrean ez zegoen batere hotzik. Erraz uler zitekeen zergatik: txingarrak lo zeuden tximinian, Ibanek liburu-dendara joan aurretik sua ondo piztuta eta suegur aberatsez elikatuta utzi zuen seinale.

Ezer baino lehen, gazteak tximinia ondoan txukun jasota zeuden egur zati finak txingarren gainean jarri zituen eta, sua haiekin pizten eta indartzen hasi zenean, egur puska trinkoak bota zituen sutara.

Egongela erdiko mahai zabalaren gainera begiratu zuen orduan, hantxe utzia baitzuen liburu erosi berria. Mahai zabal haren gainean liburu gehiago zeuden, han-hemenka bakarka nahiz pila txikitan zabaldurik; izan ere, Ibanen egongelak, egongela bainoago, liburutegia zirudien, haren lagunek esan ohi zioten bezala. Horma guztiak goitik behera apalez eta liburuz jantzita egoteaz gain, erdiko suaren bi aldetan zurezko bi mahai zabal zeuden, aulki ederrez osatuak. Agerikoa zen mahai haiek liburuak eroso irakurri, kontsultatu edo haien inguruko lanak egiteko jarririk zeudela han. Eta, besterik gabe, libururen bat hankak eroso gurutzatuta irakurri nahi zuenak, eskueran zeuzkan gelan han-hemenka kokatuta zeuden besaulki guriak. Haiek zutikako lanpara bana zeukaten ondoan, argitasuna nolanahi erregula zekiekeenak.

Mahai gaineko liburu berriari begira, Ibanek erabaki zuhurra hartu zuen:

—Lehenengo afaldu egingo dut.

Ondoko korridorea —goiko solairura igotzeko eskailerara zeramana— igaro ondoren, sukaldean sartu zen, ohi bezala inongo argirik piztu beharrik izan gabe. Hozkailutik plater bete patata egosi eta legatz puska eder bat atera zituen. Jarraian, mikrouhin labean sartu zituen eta, berotzen ziren bitartean, telebista piztu zuen.

Gaur egun albistegiaren gaueko edizioa hasita zegoen. Eguerdikoaren kopia hutsa izango zen ia, baina, eguerdian ere ikusia zeukan arren, huraxe uztea erabaki zuen. Munduan beste albisterik ez balego bezala, esata-riak hamar minutu pasa eman zituen elurra han eta hemen egin zuela eta han eta hemen egingo zuela esanez. Albistea ote zen neguan elurra egi-tea? Udan egingo balu ez zatekeen albisteago?

Patata egosiak mundialak zeuden. Goxo-goxoak. Eta legatza hobea, ardo ederrez bustirik.

Egunero etxea garbitzera eta jatorduak prestatzera hainbat orduz etxera etortzen zitzaion Fermina andre alarguna sukaldari bikaina zen, sukaldari bikaina zenez. Fermina jatorrak ogia ere egin ohi zuen sukaldako labe modernoan, denbora zeukanean, eta Ibanek baserrikoa baino gusturago jaten zuen hura.

Albisteak amaitu zirenean, eguraldiaren tartea ikusi zuen gazteak, albistegia ikusi ondoren zer esango zuten bazekien arren: hurrengo egu-netan, gau hartan bertan hasita ziurrenik, euria egingo zuela eta, mentu-raz, elurra ere bai.

Kafe makina ia guztiz automatikoan kafesne ederra prestatu ondoren, egongelara itzuli zen kikara beroa esku batean hartuta.

Sutondotik gertuen zegoen mahaiaren tximinia ondoko ertzean eseri zen, bere ohiko jarlekuan eta liburu erosi berria utzi zuen lekutik oso gertu. Besoa luzatu besterik ez zuen egin behar izan, hura hartzeko.

Egongela epeleko isiltasun atseginean, sua pindarka eta kanpoko euri gozoa besterik aditzen ez zela, gazteak berriro irakurri zuen liburuaren izenburua: *Bizitza eta heriotza*. «Noren bizitza eta heriotza?», galdetu zion bere buruari. Kafesne zurrutada txiki bat hartu eta liburua ireki zuen. Lehen atalaren izenburua *Jaiotza* zen. Irakurtzeari ekin zion. Orduan ate nagusiko txirrina entzun zen.

Norbaitek atea jo zuen. Bai arraroa. Inor ez zen Ibanen etxean ager-tzen alde zurretik jakinarazi gabe. Etxeko bi zakurrek zaunka egin zu-ten, urrun, zakurtegian. Ibanek ez zuen gogoko zakurrak gauez zaunkaka

ibiltzerik, gaueko bakearen nahastaile. Erabateko konfiantza zeukan etxeko segurtasun sistema elektronikoan.

Liburua berriro mahai gainean utzi eta atarian nor ote zegoen ikustera joan zen.

—Martin! —atera zitzaion, harriturik, liburu-saltzaile zaharraren irudia atariko argitan ikustean. Haren atzean, euria zarra-zarra ari zuen eta Martinen autoa etxearen aurrean aparkaturik ikusten zen.

—Gabon, Iban —gizonak panazko bere jaka grisa jantzita zeukan eta eskuetan bi liburu lodi zekartzan—. Barkatu deitu gabe etorri izana...

—Ez, gizona —gazteak sartzeko keinua eta gonbita egin zion, bi urrats atzera eginez eta atea gehiago zabalduz—; badakizu nahi duzunean etor zaitezkeela.

—Eskerrik asko, motel.

Bi lagunak egongelara joan ziren. Liburu-saltzailea bertan hainbat aldiz egona zen, baina beti miresten zuen Ibanen etxeko liburutegi-egongela ederra.

Berehala ohartu zen Ibanek arratsaldean erosi zion liburua sutondoko mahaiaren gainean zegoela. Mahai beraren gainean utzi zituen eskuetan ekarritako bi liburuak.

Ibanek, mahai ondoan Martin bezala zutik, liburuak ezagutu zituen eta esku bat haien gainean jarri zuen.

—Liburu hauek gaur erosi dizudanarekin batera zeuden, salmahai atzeko pila hartan —esan zuen, begiak argi.

—Bai, hala duk —erantzun zion lagun zaharrak, aski serio.

—Baina eser zaitez, Martin, mesedez. Zerbait edan edo kafea hartu nahi duzu?

Martinek kafea nahi zuen eta, berriro sukaldera joan ondoren, Ibanek kafeontzi bero-beroa, esnea, azukrea eta pastak ekarri zituen erretilu batean. Harekin guztiarekin egongelara itzuli zenean ikusi zuenez, Martin mahai ertzean eserita zegoen: Ibanen liburu berriaren aurreko aldean jarririk, leku hartara eramanak zituen bi liburu lodiak.

Suari begira zegoen.

—Ederki egoten duk sutondoan, kanpoan euria ari duela.

—Egia —Ibanek lagunaren gustura zerbitzatu zuen kafea.

Gizon zaharrak kafetan atseginez busti eta jan zituen lagunak eskainitako pasta gozoak, kezka hitz egiten bazuen ere.

—Hara, Iban... Bazekiat aurrean daukaan liburu hori eskubide osoz erosi duala, baina... deskuidoan saldu diat. Liburu horrek ez zian han egon behar eta... mesedez, ez irakurtzeko eskatu nahi diat...

—Atea jo duzunean, orduantxe ari nintzen lehenbiziko kapituluaren izenburua irakurtzen.

—*Jaiotza?* —galdetu zuen Martinek, eta itzal batek begiak ilundu zizkion. Eskuan zeukan gurinazko pasta atzera platerean utzi zuen.

—Bai, ondo ezagutzen duzu, horratik!

Bi lagunak isilik geratu ziren.

Euriak lorategiko harlauzak jotzen zituen bitartean, suak bero goxoa zabaltzen zuen.

Martinek berean jarraitu zuen:

—Dendan esan diadan bezala, edo hala esan diadala uste diat, salmahai atzeko liburuak lekuz aldatzeko zeuzkaat han, baina erosi duan hori eta —orduan esku bat luzatu zuen bi liburu ekarri berriak zeuden aldera— beste bi hauek erretzeko neuzkaan toki hartan.

—Erretzeko ala birziklatzeko? —Ibanek, adar jotzaile—. Harrigarria da, hala ere, liburu-saltzaile batek libururik erre edo birziklatu nahi izatea.

—Entzun ondo, Iban: erretzeko direla esan diat. Hori, alde batetik. Eta, bestetik, oroimena galtzen ari nauk... gauzak maiz ahazten zaizkidak, eta liburuok ahazturik neuzkaan...

—Denoi ahazten zaizkigu gauzak, Martin.

Tximinian erretzen ari ziren egurretako bat, erdi agorturik, berez mugitu eta erdizka atera zen sutatik. Ibanek, sutondoan kokoriko jarrita, bere lekura itzuli zuen suburdinarekin.

Martinek, bitartean, beste pasta bat jan zuen eta kafe gehiago atera zion bere buruari.

Iban berriro eseri zen lagun zaharraren aurrean.

—Lehen liburu hau irakurtzeko asmo sendoa neukan, Martin, eta zure hitzek nire irakurmina areagotu dute, pentsatuko duzunez.

—Pentsatzen nian, bai, ez hindudala konbentzituko —onartu zuen zaharrak—. Horrexegatik ekarri ditiat bi liburuok.

Ibanek Martinen ondoan zuden bi liburuak hartu eta, bere aurrean jarri ondoren, arretaz irakurri zituen haien izenburuak: *Giltza-burua* eta *Giltza-buztana*.

—Hauek bai izenburu bitxiak! —esan, eta irribarretsu begiratu zion lagunari, azalpen eske.

—Sorgin-liburuak dituk, Iban, edo, hobeto esanda, arao-liburuak.

—Arao-liburuak? —Ibanek berehala ireki eta gainbegiratu zuen bi liburu lodietako lehenengoa. Orri guztiak zuriak ziren. Idatzi gabe zeuden. Eta bigarren liburuak ere ez zeukan ezer idatzirik. Ibanek txunditurik begiratu zion lagunari.

—Hau da hau! Hainbeste urtean, inoiz ez didazu liburu hauetaz hitz egin! Erabat alferrikakoak dira, testurik ez daukatenez! Edo bestela, norbaitek zerbait idazteko izango dira.

—Ez diat hauetaz hitz egin, inoiz ez huelako euren berri izan behar...

—Baina, zertarako dira?

—Menderatzaileak dituk.

—Menderatzaileak? —gazteak ez zuen ulertzen—. Noren menderatzaileak? Nireak, menturaz? Baina nola menderatuko naute ezin badi-tut irakurri? Gero eta gutxiago ulertzen dut.

—Ez haute hi menderatuko, ez: heuk erosi duan liburua menderatzeko dituk. Horrela egon dituk azken urteetan nire liburu-dendan, lehenik galduta eta gero ahaztuta. Eta bien artean harrapatuta, heure liburu hori mendean eduki diate denbora luze horretan.

—Eta zergatik dago nire liburua menderatu beharra?

—Irakurtzen duenari edozein izugarrikeria gerta dakiokelako. Hil ere egin litekek irakurlea, liburua irakurriz gero.

—Tira, tira, Martin! Ez duzu horrelakorik sinetsiko!

Martin, Ibanek liburua irrikaz irakurriko zuela garbi ikusten zuelako begirada goibel, zutitu egin zen.

—Joan egin behar diat, seme. Berandu duk. Hobe huke liburua su eder horretan oraintxe erretzea. Neuk botako diat, nahi baduk —eskaini zion, azken ahalegina eginez.

—Badakizu irakurri egingo dudala —adierazi zion lagun gazteak, begirakunea serio, eta hura ere zutitu egin zen.

—Orduan, egidak mesede bat: liburua irakurtzen duan aldioro, bukatu nahiz ez bukatu, utz ezak beste bi liburu hauen artean, aurrean Giltzaburua duela eta atzean Giltza-buztana.

—Mendean edukitzeko?

—Mendean edukitzeko, bai.

Besterik esan gabe, agurea kanpoko ate aldera abiatu zen. Ibanek, zer pentsatu ez zekiela, lagundu eta atea ireki zion.

—Egidak kasu —agurtu zuen saltzaileak.

—Bai. Eskerrik asko etortzeagatik. Kontuz gidatu eta gau ona izan.

Ataritik, Ibanek Martinen autoa euritan urruntzen ikusi zuen. Gero sutondora itzuli zen eta, berriro liburuari helduta, hura irakurtzeari ekin zion.

Haren begiak berriro pausatu ziren lehen kapituluaren izenburuan: *Jaiotza*. Irakurtzen zuela, laster jabetu zen ez zegoela narrazioak harrapatu-rik, gertakizunen hariak ez zuela irakurtzen jarraitzera eramaten, berarengan erakarpen indar handiagoa zeukala Martinek liburuaz esan zionak, liburuak berak baino.

Pertsonaia nagusiaren jaiotza zen lehen kapituluan kontatzen zena, izenburuak iragarria betez. Ezer berezirik ez: pertsonaia etxean jaio zen, bere gurasoen logelan eta emaginaren laguntzarekin, kanpoan elurra ari zuen bitartean. Horrek, ordea, zerbait gogorarazi zion Ibani: ez al zen bera elur egun batean jaio, bere aitak esan ohi zionez? Pertsonaiak, jaiotzean, ezin omen zuen arnasarik hartu, eta emaginak gorriak eta bi ikusi omen zituen, hari ipurdikoak emanaz arnasa harraraztea lortu bitartean. Ibani begiak zabaldu zitzaizkion lerroei begira: bera ere ito behar-rean ibili omen zen, jaio zenean! Eta, harrigarriena, kapitulua nola amaitzen zen: pertsonaia haur txikia zen eta, sehaskan sartuta, haren ondoan zegoen armairu —bere ikuspegitik— guztiz erraldoiari begira egon zela gogoratzen zuen. Hura zen, hain zuzen ere, Ibanek gogoratzen zuen bere bizitzako lehen oroitzapena!

Liburuaren azalari begiratu zion, berriz, senak aginduta, eta mahai gainera bota zuen ikaraturik: erosi zuenean egilearen izenik ez bazeukan ere, orain Iban Bolinaga izen-abizenak ageri ziren izenburuaren azpian.

Arnasa pixka bat baretu zitzaionean, berriro hartu zuen liburua, poliki-poliki, irudimenak bere izen-abizenak ikusarazi zizkiola baieztatu nahirik. Baina ez: hantxe zegoen bere izena, tinko inprimaturik.

—Arraio beltza! —esan zuen errugbilari ohiak.

Orduan berriro erreparatu zuen izenburuan. Bizitza eta heriotza. Zer esan nahi ote zuen hark? Lehen kapituluan bere jaiotza irakurri bazuen, hurrengoetan bere bizitza eta... heriotza irakurriko zituela?

Atzera berriz irakurri zuen liburua, jakin-minez eta beldur pixka batez.

Eta berriro zabaldu zitzaizkion begiak, harriduraren harriduraz. Laster, ordea, harridura dezepzio handi batek ordezkatu zuen. Lehen kapituluaren ondoko orriek hitz erdirik ere ez zeukaten inprimaturik. Nola zitekeen?

Nahita ere, ezin zuen irakurtzen jarraitu.

Martin adiskideak emandako aholkua etorri zitzaion orduan burura: «Liburua irakurtzen duan aldioro, bukatu nahiz ez bukatu, utzi ezak beste bi liburu hauen artean...» «Mendean edukitzeko?», galdetu zion berak. «Mendean edukitzeko, bai».

Orduan, sutondoko epeltasun ederrean, gazte liburuzaleari begiak argitu zitzaizkion.

Edonork, egoera hartan, bere heriotzari buruzko kapitulua irakurri nahiko zuen... Baina ona ote zen hura egitea? Senak ezetz zioen. Jakin-minak, aldiz, lehenbailehen irakurri nahi izatera zeraman... Bere liburua bi arao-liburuaren artean uzteak zer eragin zezakeen? Idatzita zegoena ezabatzea? Idatzi gabe zegoena inoiz ez idaztea? Liburua gehiago «idatz zedin» eta, hartara, Ibanek bere heriotzaren berri izan zezan, arao-liburuetatik urrun gorde behar zuen?

Baiezkoan zegoen. Liburua bi haietatik urrun uztea erabaki zuen. Berriro ireki zuen, gehiago idatzi ote zen ikusteko. Ez, lehen bezala zegoen. Ingurura begiratu eta erdi libre zegoen apal bat ikusi zuen. Zutitu egin zen liburua hantxe jasotzeko. Biharamunean haren orriak nola zeuden

begiratuko zuen. Beste biak mahai gainean utzi zituen. Egongela erdiko hormaren goialdean zintzilik zegoen erloju handiari begiratu zion.

—Hirurak! —atera zitzaion, miretsirik—. Nola liteke horrenbeste ordu igaro izana? Konturatu gabe joan zait denbora.

Ohera joatea erabaki zuen, Mary Shelleyren Frankensteinen azken itzulpena eskuan hartuta.

Biharamunean, goizeko hamaiketan esnatu zen. Larunbata zenez, ez zeukan inorako presarik. Logelako leihoa irekitzean, lorategi ederra ikusi zuen bere oinetan. Txindoki elurretan zegoen, urrun, telebistako eguraldi iragarpenen sendogarri. Baina orain eguzkia dirdiraka ari zen eta, gau osoan euria egin zuenez, goizeko airea garbi eta xahu ikusten zen. Txoriak kantari zebiltzan.

Komunera joan ondoren, beheko solairura jaitsi eta lorategira atera zen. Etxeko zakurrek bertan agurtu zuten. Ibanek belarra eta eserlekuak lehor zeudela ikusi zuen, eguzkia goizean goizetik atera izanaren seinale. Lorategiko aranondo azpiko mahaian gosaltzea erabaki zuen, ondoren bere liburua hantxe irakurtzen jarraitzeko asmoz.

Txorien txio-txio alaiak eta etxeko zakurren joan-etorriak besterik aditzen ez zuela, gazteak patxada handiz gosaldtu zuen, inguruko lasaitasunaz gozatuz. Gero, gosari-hondarrak zakurrei eman zizkien eta platerak sukaldera eramane zituen. Jarraian, apaetik hartuta, orain bere izena zeukan liburua eskuan zeramala atera zen berriz ere eguzkitara. Aranondoak ia hostorik ez zeukan, baina haren enbor sendoan eguzkiaren trabarik gabe irakurtzeko moduko itzala egiten zuen.

Eroso jarririk, Ibanek liburua ireki zuen, lehen kapitulua amaitzen zela kalkulaturiko lekuan. Asmatu egin zuen, begien aurrean bigarren atala azaldu baitzitzaion, *Bizitza* izenburukoa. Irribarre egin zuen, atsegina eta beldurra nahasian sentitzen zituela.

Orduan azken kapitulura jauzi egiteko tentazioa izan zuen, eta hala egin zuen, baina ez zegoen idatzirik. Bere heriotzaren berri izan nahi bazuen, beraz, liburua ordenan irakurri beharra zegoela ulertu zuen.

Arratsaldeko hirurak ziren *Bizitza* kapitulua bukatu zuenean. Liburuak liluraturik zeukan: bere bizitzaren berri xehea ematen zuen, garrantzizko gaietan sakonduz eta azalderiak saihestuz.

Ibanek bere buruari aitortzen zion bigarren kapitulua bihotza uzkur-
turik irakurri zuela, eta azken paragrafoak bihotza estutu ere egin ziola;
izan ere, Martini *Bizitza eta heriotza* erosi ziola eta hura irakurtzen ari zela
irakurri zuen hartan.

Haren ondoren, berriz ere, orri zuriak.

Errugbilari ohiak, liburuaren funtzionamendua onarturik, egongela-
ko apalategian utzi zuen bigarrenkoz. Gero, kanpoan bazkaltzea erabaki
zuen eta ondoren ohiko bere bi lagunekin zinemara joatea. Gauean han-
dik itzultzean, liburuak azken kapitulua idatzirik edukitzea espero zuen.
Ahalegin handia egin behar izan zuen lagunei ezer ez esateko.

Garai bateko errugbi taldeko bi lagunekin afari txikia eginda etxera
berandu itzuli zenean, telefonoa jo eta jo ari zen.

—Iban! Azkenean! —entzun zuen Martin zaharraren ahots larritua—.
Arratsalde osoa eman diat hiri deika! Bart liburua bi arao-liburuen artean
utzi huen?

—Martin, adiskide, begira... —erantzun zion Martinek eraman han-
diz—. Astelehenean berriz ere zure dendan izango naiz eta, nahi baduzu,
liburua eramango dizut, beharbada egingo nuela esan nizun bezala.

—Liburua irakurtzen ari bahaiz, badakik horrek orain ez daukala ba-
tere garrantzirik! —bota zion agureak, haserre eta oso kezkatutik—. Esan-
go didak liburua giltza euskarri diren beste bi liburuen artean eduki
duan? Hala daukak orain?

Ibanek, egongelatik lorategi aldera begiratu zuen. Bizpahiru argi bes-
terik ez zen han ikusten, iluntasuna urratu nahian.

—Gaez ez dut eduki haien artean, eta orain ere ez daukat.

Martin isilik egon zen luzaro samar; Ibanek haren arnasa aztoratua
entzuten zuen aparatuaren beste aldean.

—Orduan, badakik zer gertatzen ari den... —esan zuen liburu-saltzai-
leak azkenean.

—Bai: lehenbiziko kapitulua irakurri nuen bart eta, liburua giltzapetu
gabe utzi ondoren, lo nengoela bigarrena idatzi zen berez. Hori goizean
irakurri dut.

—Eta arratsalde osoan ez haiz etxean izan —osatu zuen Martinek—; beraz, orain izenburuak dioen hurrengo pasartea irakurtzeko asmoa daukak: *Heriotza*.

Iban isilik geratu zen. Erantzun isila baiezko biribila.

—Liburua sutara bota hezake oraintxe bertan —eskatu zuen agureak; ez zekien etxejabeak sua artean piztu gabe zeukala—. Edo, besterik gabe —erregutu zuen hamaikagarren aldiz—, bi liburuen artean utzi, ezer gehiago ez dadin idatzi, eta astelehenean dendara ekarri.

—Gauza bat egingo dugu, Martin —bukatu nahi izan zuen Ibanek—. Zu egon zaitez lasai nik etzi liburua eraman arte, hitz ematen dizut eta, orduan zure eskuetan utziko dudala, harekin nahi duzuna egin dezazun. A! Eta bi arao-liburu horiek ere eramango dizkizut.

—Ondo... Hire zain egongo nauk. Baina ez gehiago irakurri, otoi —onartu eta erregutu zuen agureak, batere lasaitasunik sentitzen ez zuela.

Telefonoa eskegi eta gero, Ibanek tximinia aldera begiratu zuen. Hain gogoko zuenugar dantzarien —gutziz isilen— konpainian irakurtzea, hain gogoko txingar goriek sortzen zioten lilurak bereganatzen uztea...

Suak indar hartu zuenean, ohiko mahaian ez, baina sutatik hurbilen zegoen besaulki erosoan eseri zen, liburu berria eskuetan hartuta.

Hura irekitzeko gogo handia bazeukan ere, kafesnea alboan zeukala lasai eseririk egon arte halakorik ez zuela egingo erabakita zegoen eta, besaulki ondoko zutikako lanpararen argi abegikorra piztu ondoren, bere eskuak liburua irekitzen ikusi zituen.

Beste kapitulu bat zegoen idatzirik! Eta liburua azken orriraino heltzen zen.

Haren izenburu tentagarri eta aldi berean beldurgarriari begira, Ibanek behin eta berriz egiten zion galdera bera bere buruari: kapitulu hartan benetan irakurri ahal izango zuen bera nola hilko zen?

Galdera haren ondoko pentsamendua nahitaezkoa zen: nola hilko zen jakinez gero, heriotza saihestu ahal izango zuen. Bihotz zimiko handia sentitu zuen. Ba ote zen munduan halako idatzirik irakurriko ez zuen inor?

Zeharo harriturik eta aldi berean jakin-minez beterik, Ibanek kapitulu hura Martinek gau hartantxe etxera telefonoz deitu zionean hasten zela irakurri zuen. Bi lagunek elkarrekin izandako elkarrizketa zehatz-mehatz idatzirik ageri zen. Nola zitekeen sorginkeria hura? Astelehenean hartaz galdetuko zion liburu-saltzaileari.

Bat-batean, Ibanek kafesnea prestatu aurretik sutan zeuden adarretako batek —suegurra ondo piztuko bazen, beharrezkoa baitzen lehenbizi abarrak eta adar meheak piztea—, ia ilinti gori bihurturik, zart egin zuen eta tximiniatik gelara atera zen jauzi batean. Ibanek begi bakar batez begiratu zion ilintiari, bestea liburuan josita zeukanez. Ez zirudien leku arriskutsura erori zenik, alfonbra ondoan bai, baina porlanezko zoruan gelditu zenez.

Irakurtzen jarraitu zuen, aldika kafesne zurrutadatxo bat hartzen zuela kikara ondoko mahai txikitik hartuta. Laster, tximinia ondoan irakurtzen hasi zela irakurri zuen liburuan, eta adar batek zart egin zuela eta haren ilinti zati bat gelara atera zela.

Begiak zitzu bizian zihoazkion paperaren gainean: bihotz taupadak bezain arin, edo arinago.

Liburuan idatziak larritzen baina errealitateak lasaitzen zuela, egiazko ilintiari —alfonbra ondora erori zenari— begiratu zion. Hantxe zegoen, geldi eta beltz, itzali antzean.

Liburuan ilintia gori-gori zegoela irakurri zuen, eta berak ez zuela jasotzen irakurtzen ari zelako. Lerroek aurrera egin ahala, etxean sute handia piztu zela irakurri zuen Ibanek larri, eta, liburua irakurtzerari beranduegi utzita, bertan kiskalita hiltzen zela.

Gaztearen heriotzaren deskribapena ikaragarria zen, sugar handiek haragia eta aire beroak birrikak erreta. Hala ere, ezin izan zion irakurtzeari utzi, bera eta etxe osoa bertako liburu maiteekin batera, guztiz kiskaltzen zirela irakurri arte. Zakurrak ziren, lorategiko zakurtegiari larri, sutetik salbatzen ziren bakarrak.

Orduan Ibanek begirada liburutik altxatu eta zoruan zegoen ilintiari begiratu zion. Itzalita zegoenez gero, ikatz puska beltza zirudien. Ke urdin txikia zerion.

Ibanek irribarre egin zuen. Liburua oker zegoen. Ez zen suterik izan. Zertarako ziren, hortaz, Martinen estuasuna eta kezak? Liburua mahai

txikiaren gainean utzi zuen, kafesne hoztuaren ondoan. Astelehenean Martin adiskideari eramango zion, harekin nahi zuena egin zezan.

Orduan ilintia berriz sutara botatzea bururatu zitzaion. Horretarako, besaulkitik jaiki zen eta tximinia ondoko burdinazko pala hartu zuen. Ilintia palan hartu eta gero hura sutara botatzeko tximinia aurrean makurtu zenean, haren aurreko alfonbra ertzean estropezu egin eta buruaz tximiniaren harrizko ertza jo zuen.

Konortea galdu eta lurrean ahuspez etzanda geratu zen, alfonbra gainean. Kontrolik gabe erortzean, burdinazko pala tximinia ondoan erori zitzaion eta, zakar jaurtirik, ilintia sutara erori zen.

Bi minutu igaro ziren. Ilintia berriro goritu zen txingar artean.

Halako batean, Ibanek zirkinik egin gabe lurrean etzanda jarraitzen zuela, ilintiak berriz ere zart egin zuen eta gelara erori zen biziberriturik. Oraingoan alfonbra gainean gelditu zen. Etxe osoa erre zen eta, harekin batera, Iban irakurle ona eta hark hain maite zituen liburu guztiak. Zakurrak izan ziren, lorategiko zakurtegian larri, sutetik salbatu ziren bakarrak.